

Repetitie Hoofdstuk 11

Punten delen door 60 x 9 + 1.

1.
 - a. Katholieken voelden zich in Nederland achtergesteld. Hoe kwam dat? **(2p)**
Hun godsdienst was officieel niet meer toegestaan sinds 1580. Ze mochten niet in het openbaar hun religie uiten. Dit ging ze steeds meer steken. Ze voelden zich tweederangs burgers, ook omdat ze geen subsidie kregen voor bijvoorbeeld katholieke scholen.
 - b. Binnen het protestantisme was er in de 19^e eeuw onenigheid tussen de *vrijzinnigen* en *rechtzinnigen*. Waarover ging deze onenigheid? **(2p)**
Vrijzinnige protestanten vonden dat de bijbelteksten wetenschappelijk geanalyseerd en begrepen moesten worden. Rechtzinnigen vonden dat de teksten letterlijk begrepen moesten worden.
 - c. Welke van de beide groepen bij **b.** voelde zich achtergesteld? **(1p)**
De rechtzinnigen
 - d. Noem nog één groep die zich achtergesteld voelde en leg uit waarom dat zo was. **(2p)**
De socialisten. Zij wilden algemeen kiesrecht en gelijke verdeling van macht en welstand, die er nog niet was.

2.
 - a. Hoe kon uit het geheel van groepen die zich achtergesteld voelden de verzuiling ontstaan? **(2p)**
Men ging zich organiseren om de eigen belangen te behartigen. Dit begon bij katholieken en protestanten, maar ook de socialisten en neutralen voelden zich toen gedwongen zich te gaan organiseren.
 - b. Wanneer werd het bijzonder onderwijs gelijkgesteld aan het openbaar onderwijs? **(1p)**
1917
 - c. Welk effect had dit op de verzuiling? **(1p)**
Die werd erger
 - d. Noem tenminste twee redenen waarom de verzuiling toenam in de loop van de jaren 1920? **(2p)**
Succes in schoolstrijd; men had succes geroken
Socialisten wilden gelijkheid van inkomen – dit riep afkeer op, waardoor ze nog sterker geïsoleerd raakten.
Protestanten voelden hun rechten bedreigd en gingen zich sterker organiseren.

3. Bekijk bron 1.
 - a. Leid uit de tekst af van welke zuil deze uitspraak afkomstig is. Verklaar je antwoord. **(2p)**
Protestantse zuil: want, protestantse waarden.
Ingetogenheid, zondagsrust.

Bron 1

‘De moderne danswoede van onze dagen, met alles wat er aan vast zit; de overmoedige levenshouding van velen, die openlijk alle ingetogenheid hebben afgelegd; de toenemende verslapping in de heiliging van de dag des Heren; dat alles roept nu luider om bestrijding dan 50 jaar geleden’ (1928)

- b.** Wat wil de persoon die dit gezegd heeft bereiken? **(2p)**
Een betere naleving van de protestantse idealen van ingetogenheid, soberheid en naleving van het protestantisme incl. zondagsrust.

- 4.** Schrijf van elk van de onderstaande begrippen en organisaties op bij welke zuil ze horen. **(3p)**

a. AVRO	(neutraal)
b. CHU	(protestants)
c. De Maasbode	(katholiek)
d. RKSP	(katholiek)
e. Vara	(socialistisch)
f. Algemeen Handelsblad	(neutraal)

- 5. a.** De zuilen waren gescheiden, maar de elites van de zuilen overlegden wel. Waarom vonden de 'gewone' mensen in de zuil dat niet erg? **(2p)**

Zij hadden vertrouwen in hun leiders en geloofden dat die in het belang van de zuil handelden.

- b.** In de tweede wereldoorlog zaten de leiders van de verschillende zuilen opgesloten in dezelfde gevangenis. Al overlegend kwamen zij tot een conclusie over de Nederlandse samenleving. Welke was dat? **(2p)**

Dat het na de oorlog maar eens op moest houden met de verzuiling. Er moest een nieuwe samenleving opgebouwd worden.

- c.** Waarom kwam er van deze conclusie niets terecht na de oorlog? **(2p)**

De meerderheid van de mensen wilden na de oorlog terug naar de 'goede oude tijd', waarin verzuiling een geaccepteerd verschijnsel was. Er veranderde hierdoor weinig.

- 6.** Hieronder zie je bron 2 een fragment uit het historische stripboek 'Van nul tot nu'.

- a.** Probeer aan de hand van de uitspraken de verschillende zuilen te herkennen. **(2p)**

- b.** Vind je dat deze bron een goed beeld geeft van de verzuiling? Waarom wel of niet? **(2p)**

7. a. In de jaren '60 begon de verzuiling af te nemen. Noem tenminste drie dingen waaraan je dat kon zien. **(3p)**

Confessionele partijen verloren kiezers

Protestantse weekblad spiegel en Katholieke illustratie verdwenen
opkomst commerciële omroepen

niet-confessionele docenten op confessionele scholen.

b. Wat waren de oorzaken voor deze gedeeltelijke ontzuiling? Noem tenminste drie oorzaken. **(3p)**

Toenadering socialisten/confessionelen (tijdens oorlog)

Kerkelijke leiders tegen isolement in eigen kring

Minder invloed van kerken

Katholieke zuil begint te wankelen

8. Bekijk bron 3.

a. stamt deze prent uit de tijd van de verzuiling of erna? Motiveer je antwoord. **(2p)**

b. Welke verandering in het politieke bestel stelt deze prent voor? Motiveer je antwoord. **(2p)**

9. a. Welke gevolgen had de wereldwijde economische crisis van 1929-1937 voor Nederland?

Bedrijven failliet, werknemers op straat, lonen achteruit, ambtenaren ontslagen, één op de vier werknemers werkloos.

- b. Vanaf wanneer begon de Nederlandse economie weer te groeien? Waarom juist toen?

1950, na Marshallhulp

- c. Leg uit hoe de Nederlandse overheid de geleide loonpolitiek inzette om de economische groei te bevorderen.

De overheid zorgde er hierbij voor dat de lonen niet of nauwelijks stegen, waardoor de Nederlandse industrie goedkoop kon produceren en veel winst maakte. Bestaande bedrijven gingen uitbreiden en nieuwe werden gevestigd. Er kwam steeds minder werkloosheid.

- d. Betekende de geleide loonpolitiek ook dat mensen welvarender werden? Betrek bron 4 in je antwoord.

Nee, want in de bron kun je lezen dat de geïnterviewde niet echt profiteert van de welvaart.

- e. Op welke manier kwam er in de jaren '60 verandering in deze situatie?

Na 1963 mochten de lonen meer gaan stijgen en was er sprake van loonexplosies.

"Zo maar een arbeidersgezin in welvend Nederland"

"Er wordt de laatste jaren veel gesproken en geschreven over onze welvaart. Nederland leeft in een periode van hoogconjunctuur, er is welvaart.

Als u dat leest of hoort, wat denkt u daar dan bij?"

"Nou, dan denk ik alleen maar waar blijft mijn deel. Welvaart noem ik als je er dan ook ruim van je weekloon kan komen, dat je je kan kleden en alles en dat je dan je vakantiegeld werkelijk voor vakantie kan gebruiken, maar dat is er niet bij."

10. De uitspraak in bron 5 vertelt je iets over de landbouw in Nederland.

a. Leg uit hoe het mogelijk was dat de productiviteit van de landbouw steeg in de periode na 1950.

Landbouwmachines, beter veevoer, biologische verbeteringen van landbouwgewassen en diersoorten.

b. Hoe droeg de overheid bij aan deze ontwikkeling?

Voortdurende subsidies verstreken aan de landbouwsector

c. Wat betekende de grotere productiviteit van de landbouw voor de andere sectoren van de economie?

Omdat er minder mensen in de landbouw nodig waren, konden er meer mensen in de andere sectoren werken. Deze konden hierdoor ook groeien.

Bron 5

'Koeien gaven in 1950 gemiddeld 3800 liter melk, maar in 1985 was dat gestegen tot 5350 liter.'

11. Nederland veranderde niet alleen in economisch, maar ook in sociaal opzicht. Rond 1870 was de bevolking van Nederland gelaagd (zie de afbeelding hieronder)

a. Leg uit wat er na 1870 veranderde in de bovenste twee lagen van de Nederlandse samenleving.

Deze lagen breidden zich uit. De tweede laag werd het grootst – hiertoe behoorden Universitair- en hbo-opgeleiden. Velen van hen werkten in de dienstensector.

b. Wat gebeurde er met de vierde laag vanaf het einde van de 19^e eeuw?

Geen bedeling meer, maar bijstand van overheidswege. 'Minima', hadden nog altijd betere kansen dan de oude benedenlaag. Vierde laag als zodanig verdween.

c. Gelijke kansen in het onderwijs zorgden ervoor dat mensen op konden klimmen naar een hogere laag. Noem twee maatregelen van de overheid om die gelijke kansen te bevorderen.

1968: mensen met laag inkomen kregen studietoelage, iedereen boven 18 recht op stufi.

1968: mammoetwet: nieuwe schoolsoorten, VMBO, havo, VWO. Beter op elkaar afgestemd, leerlingen konden makkelijker overstappen.

